

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.ик.н. Виржиния Желязкова
от Института за икономически изследвания при Българската академия на науките и от
Висше училище по застраховане и финанси
на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор”
в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки
Професионално направление 3.8. Икономика

Автор: Кирил Георгиев Аначков
Тема: „Влияние на финансовите технологии върху управлението на кредитния риск на
банките“

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 135 от 15.04.2025 г. на Ректора на Висшето училище по застраховане и финанси чл.-кор.проф. д.ю.н. Борис Велчев съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на Кирил Георгиев Аначков – докторант към катедра „Финанси и застраховане“ на ВУЗФ.

Представените материали включват:

- дисертационен труд на тема „Влияние на финансовите технологии върху управлението на кредитния риск на банките“ (213 стр.);
- автореферат;
- списък с научни публикации (съотно на 4 на брой);
- копия от публикациите и други необходими документи.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Кирил Аначков е докторант към катедра „Финанси и застраховане“ на ВУЗФ, като проявява системен интерес към проблематиката на кредитния риск, банковото регулиране и дигитализацията в финансовия сектор. Публикациите му отразяват степен на самостоятелност и научен потенциал. Той притежава и опит от практиката в областта на финансите, което му помага в осмислянето на процесите, които изследва в дисертационния си труд и в публикациите си.

3. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд на Кирил Георгиев Аначков представлява методологически стегнато и аналитично издържано изследване, посветено на едно от най-актуалните и практически значими направления в съвременната банкова икономика – влиянието на финансовите технологии върху управлението на кредитния риск. Темата е съвременно релевантна, особено предвид трансформациите в банковата индустрия, обусловени от дигитализацията, автоматизацията и необходимостта от адаптация към нарастващите регулаторни изисквания и пазарни предизвикателства.

Изследването е логично структурирано в три съдържателно наситени глави, разгърнати в 213 страници, като всяка от тях има ясно дефиниран акцент и аналитична насоченост. Във въведението докторантът формулира адекватна и актуална изследователска цел, свързана с оценка на възможностите и ограниченията на финансовите технологии при управлението на кредитния риск, като едновременно с това очертава и ясно ограничени обект и предмет на изследване. Вниманието е насочено към българските търговски банки, което придава приложна стойност на разработката, а предметът – ефективността на процесите по идентифициране, оценяване и управление на кредитния риск чрез иновативни технологични решения – е добре обоснован както теоретично, така и практико-приложно.

Поставените изследователски задачи са логически подчинени на формулираната цел и създават стабилна рамка за осъществяване на комплексен подход към темата. Формулировката им е прецизна и балансирана, като обхваща както нужната теоретична декомпозиция на основните понятия и процеси, така и задълбочен анализ на потенциала на конкретни технологични решения – изкуствен интелект, блокчейн, облачни изчисления и

големи данни – в специфичния контекст на управление на банков риск. В допълнение, в изследването е включен и модул, свързан с ESG критериите, което добавя стойност по линия на устойчивото финансиране и актуалността на нормативната рамка.

Особено впечатляваща е методологичната част на труда. Докторантът използва разнообразие от методи, сред които теоретико-исторически анализ, сравнителен анализ, хипотетико-дедуктивен подход, дескриптивен и статистически анализ, както и иконометрично моделиране, реализирано чрез софтуера Gretl. Вниманието заслужава и използването на уеб скрапинг за извличане на публична информация, което е иновативен елемент в контекста на банковото изследване и говори за висока методологическа грамотност. Особено ценно е, че докторантът не се ограничава до статично описание на технологии или процеси, а изгражда сериозни емпирични модели на база данни от водещи български банки за периода 2015–2022 г., като успешно интегрира микро- и макроикономическа перспектива. Изведените зависимости между дела на необслужваните кредити и променливи като разходи за ИТ, оперативни приходи, броя на персонала или макроикономически индикатори са статистически обосновани и интерпретирани с аналитична дълбочина.

Положително впечатление прави и високата степен на критичност, с която са оценени не само възможностите, но и ограниченията и рисковете, свързани с финтех приложенията – включително рискът от алгоритмична непрозрачност, технологични зависимости, регулаторна неяснота и социални предизвикателства. Въведени са термини като „обясним изкуствен интелект“ (XAI) и са формулирани реалистични препоръки за управлението на свързаните с тях предизвикателства. Дискусията не е декларативна, а стъпва върху съвременна литература, международни стандарти и резултати от собствени интервюта с банкови експерти, което допълнително укрепва аргументацията на автора.

Стойността на изследването се изразява не само в неговия актуален фокус, но и в дълбочината, с която са интерпретирани резултатите, както и в способността на докторанта да ги ситира в по-широк научен и регулаторен контекст. Изводите не просто потвърждават изначалната теза за позитивното влияние на финансовите технологии върху управлението на кредитния риск, но и допринасят с нови, емпирично валидирани аргументи за политиката на цифрова трансформация в банковия сектор. Предложената интерпретация на ESG-интеграцията чрез финтех инструменти добавя нов пласт към дискурса за устойчиво

финансиране, който все още рядко се свързва с кредитния риск в академичните изследвания в български контекст.

Дисертационният труд демонстрира висока степен на аналитичност, методологична сложност и интердисциплинарност, без да губи своята практическа ориентация. Авторът проявява способност да структурира и аргументира сложни концепции, да извлича логични и доказуеми изводи от данни и да представя цялостен модел на мислене, характерен за утвърден изследовател. Това позволява да се направи еднозначна положителна оценка на съдържателните качества на дисертационния труд.

4. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Дисертационният труд съдържа както теоретични, така и приложни приноси с висока научна и практическа стойност. Сред тях се откроява систематизацията и критичната класификация на четирите водещи групи финансови технологии, приложими в банковата дейност – изкуствен интелект, блокчейн, облачни системи и големи данни, както и тяхното обвързване с конкретни етапи в управлението на кредитния риск. Значим принос е разработването на оригинален иконометричен модел, чрез който се анализира влиянието на технологичните инвестиции върху дела на необслужваните кредити, като този модел е адаптиран към спецификите на българската банкова система. Съществена е и новаторската употреба на уеб скрапинг технологии за автоматизирано извличане на публични данни, както и създаването на обоснована връзка между прилагането на финтех решения и изпълнението на ESG критерии. Изводите, направени в дисертацията, предлагат конкретни насоки за подобряване на практиките по управление на кредитния риск, включително чрез повишаване на прозрачността на алгоритмите, редуциране на технологичните рискове и подобряване на адаптивността към регулаторни изисквания. Формулираните препоръки имат потенциал за пряко приложение както в банковата практика, така и в процеса на регулаторно планиране и надзор.

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантът е представил четири публикации, които отразяват основните резултати и тематични направления на дисертационния труд. Публикациите са насочени към въздействието на финтех върху банковия сектор, използването на изкуствен интелект в

управлението на риска, ефектите от пандемията COVID-19 и икономическите очаквания по отношение на еврозоната. Те са публикувани в реферирани издания и научни сборници от конференции и представят адекватно основните приноси на дисертацията. Формулировките са аргументирани, аналитични и демонстрират умения за самостоятелно научно изследване и критично мислене.

6. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

Кирил Аначков изпълнява в пълна степен изискванията, заложи в Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за неговото прилагане, включително и съответния Правилник на ВУЗФ.

7. Автореферат

Авторефератът е структуриран прецизно и отразява коректно съдържанието и резултатите от дисертационния труд. Представена е ясно изследователската цел, защитаваната теза и основните приноси. Формулировките са академично коректни, а стилът – последователен и ясен. Авторефератът е изготвен съгласно изискванията и пълноценно изпълнява своята функция на кратко резюме на проведеното изследване.

8. Критични забележки, въпроси и препоръки

Дисертационният труд е балансиран и задълбочен, поради което не изисква съществени корекции. За бъдеща научна работа би било полезно авторът да разшири анализа си чрез международни сравнителни изследвания, както и да разгледа задълбочено взаимодействието между новите финансови технологии и регулаторните подходи в различни юрисдикции.

Имам следните въпроси:

- В контекста на увеличаващото се използване на алгоритми в оценката на кредитоспособността и ESG риска, виждате ли опасности, свързани с прекомерната автоматизация – например риск от дискриминация на цели групи потенциални бенефициенти, ограничаване на достъпа до финансиране или непрозрачност на решенията?

- Как според Вас може да се постигне баланс между ефективността на технологиите и необходимостта от човешка преценка и регулаторен контрол?

Заключение

Дисертационният труд съдържа научни и научно-приложни резултати с оригинален принос в науката, отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане и Правилника на ВУЗФ. Докторантът Кирил Аначков демонстрира задълбочени знания и умения за самостоятелно научно изследване в областта на икономиката.

Поради гореизложеното, давам своята положителна оценка за проведеното изследване и предлагам на научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Кирил Георгиев Аначков в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Финанси и застраховане“ във ВУЗФ.

21.05.2025 г.

Гр. София

Изготвила становището:

(Проф. д.ик.н. Виржиния Желязкова)